

የሠ/መ/ቁ. 29740

ሚያዚያ 2 ቀን 2000 ዓ.ም

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

መስፍን ዕቁበዮናስ

ሂሩት መለሠ

መድህን ኪርስ

ዓለ. መሐመድ

አመልካች፡- አቶ ስሜነህ ተክሉ ቀረቡ

ተጠሪ፡- የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ነገረፈጅ አቶ ዘርዓይ ገ/ወልድ

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ነበር። መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍርድ

መዝገቡ የተቀጠረው የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት መጋቢት 7 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝ እና የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የካቲት 5 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ፍርድ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ ሲል አመልካች መጋቢት 26 ቀን 1999 ዓ.ም በተፃፈ የሰበር አቤቱታ ስላመለከተ ነው። የክርክሩ ፍሬ ጉዳይ፣ አመልካች ለተጠሪው ስድስት ዓመት ከአስራ አንድ ወር ያገለገለ መሆኑን ገልጾ፣ በገዛ ፈቃዱ ሥራውን የለቀቀ መሆኑንና ተጠሪው የሥራ መልቀቂያ ሠርተፊኬት ለመስጠት ፈቃደኛ ባለመሆኑ የሥራ የምስክር ወረቀት፣ የአገልግሎት ካሣ ክፍያ፣ የሰባ ቀናት የዓመት እረፍት ክፍያ፣ የሥራ መልቀቂያ ባለመስጠቱ ለደረሰብኝ የሞራልና የማቴሪያል ጉዳት ካሣ እንዲከፍል ውሳኔ ይሰጥልኝ በማለት ለመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ክስ አቅርቧል።

ተጠሪው በተከሃሽነት ቀርቦ አመልካች የወሰዳቸውን ብድሮች፣ መጽሐፎች እና የመሣሰሉትን ንብረቶች ሲመልሱ የሥራ አገልግሎት ማስረጃ እንደሚሰጣቸውና የጠየቁቸው የተለያዩ ክፍያዎች የሚፈለግባቸውን ሒሳብ ካወራረዱ በኋላ የሚተርፍ ካለ የሚከፈላቸው መሆኑን በመግለጽ መልስ

ሰጥቷል። ጉዳዩን በመጀመሪያ ያየው የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት አግባብነት አላቸው የሚላቸውን የህብረት ስምምነት ድንጋጌዎችና የአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ 377/96 አንቀጽ 36 በመጥቀስ አመልካች ለተጠሪው ያለበትን እዳ አወራርዶ በክሱ የጠየቃቸውን ክፍያዎች መጠየቅ እንደሚችል በመግለጽ ክሱን ውድቅ አድርጎበታል። አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ያቀረበ ቢሆንም ከፍተኛው ፍርድ ቤት የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ የሚነቀፍበት የሕግ ወይም የፍሬ ጉዳይ ስህተት የሌለ መሆኑን በመግለጽ ይግባኝን ሠርዞታል።

አመልካች ተጠሪው በእኔ በኩል ያቀረብኩትን ክስ ክዶ አልተከራከረም ። ይህ ከሆነ ፍርድ ቤቱ በእምነቱ መሠረት ፍርድ መስጠት ሲገባውና ተጠሪው ከእኔ የሚፈልገውን የገንዘብ መጠን ከእኔ የይገባኛል ጥያቄ ጋር አገናዝቦ መወሰን ሲገባው በጥቅሉ ዕዳህን ስትከፍል ተከፋይ ሒሳቦችን ትጠይቃለህ በማለት የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሆነ የዳኝነት ሥራ አካሄድ፣ የፍትሐብሔር የሥነ ሥርዓት ሕግ እና የአሠሪና ሠራተኛ አዋጅ ቁጥር 377/96 ድንጋጌዎችን የሚጥስና መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ ይታረምልኝ በማለት ያመለከተ ሲሆን ተጠሪው በበኩሉ መስከረም 20 ቀን 2000 ዓ.ም በተፃፈ መልስ አመልካች አዋጅ ቁጥር 377/1996 ከነማሻሻያው ወደኋላ ተመልሶ እንዲሠራ ያቀረቡት ጥያቄ ተቀባይነት የለውም። አመልካች ለአስቸኳይና ድንገተኛ ብድር የወሰደው 13,171.69 (አስራ ሶስት ሺ አንድ መቶ ሰባ አንድ ብር ከስልሣ ዘጠኝ ሣንቲም) ከደመወዝ የሚታሰብ ብር 500 /አምስት መቶ ብር/፣ የአርባ ብር መጽሐፍ፣ ሁለት መቶ ብር የማስተካከያ ክፍያ፣ 2087.60 (ሁለት መቶ ሰማኒያ ሰባት ከሥልሳ) መቀጫና ተቀናሽ ግብር 1239.02 (አንድ ሺህ ሁለት መቶ ሰላሳ ዘጠኝ ከዜሮ ሁለት) በድምሩ 17,291.31 (አስራ ሰባት ሺህ ሁለት መቶ ዘጠና አንድ ብር ከሰላሣ አንድ ሣንቲም) ስለሚፈለግበት ዕዳውን አወራርዶ ቀሪ ሒሳብ ካለው ይጠይቅ መባሉ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የለበትም በማለት ተከራክሯል።

አመልካች በበኩሉ ብር 13,171.69 /አስራ ሶስት ሺህ አንድ መቶ ሰባ አንድ ብር ከስልሣ ዘጠኝ ሣንቲም/ እና የአርባ ብር ዋጋ ያለው መጽሐፍ እዳ እንዳለብኝ አምናለሁ። ስለዚህ ይኸ ቢቻቻልኝ አልቃወመም። ሆኖም የሥር ፍርድ ቤት 6,809.68 /ስድስት ሺ ስምንት መቶ ዘጠኝ ብር ከስልሣ ስምንት ሣንቲም/ ቀሪ ተከፋይ ሒሳብ እንዳለኝ አምኖ እያለ እንዲከፈለኝ አለመወሰኑ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት በመሆኑ ይታረምልኝ በማለት የመልስ መልስ ሰጥቷል።

ከሥር የክርክር አመጣጥና በሰበር ግራ ቀኙ ያቀረቡት የጽሑፍ ክርክር ከላይ በአጭሩ የተገለፀው ሲሆን እኛም መዘገቡን መርምረናል። መዘገቡን እንደመረመርነው አመልካች ተጠሪው እንዲከፍለው የጠየቀውን የሥራ አገልግሎት ካሳ (የሥራ ስንብት) ክፍያና የዓመት እረፍት ክፍያ እኔን አይመለከተኝም ከእኛ የሚጠይቀው ገንዘብ የለም በማለት በግልጽ ክዶ አልተከራከረም። ተጠሪው በሰበር ያነሣው የይርጋ ጊዜ መከራከሪያም የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በውሳኔው ውስጥ ያልገለፀው በመሆኑ በሥር የተነሳ ክርክር መሆኑን ለማረጋገጥ አልተቻለም። ተጠሪው የይርጋ ክርክሩን በሥር አንስቶት ከሆነም ጥያቄውን ፍርድ ቤቱ ሲያልፍበት ደረጃውን ጠብቆ በይግባኝ እንዲስተካከል ያላደረገ በመሆኑ ይህ ፍርድ ቤት ሊያስተካክለው አይችልም። በመሆኑም ተጠሪው አመልካች የጠየቀውን የሥራ አገልግሎት ክፍያ እና የሰባ ቀን የዓመት እረፍት ክፍያ በግልጽ ክዶ ያልተከራከረ በመሆኑ በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 235 መሠረት እንዳመነ የሚቆጠር በመሆኑ ተጠሪው ለአመልካች አግባብነት ባለው የህብረት ስምምነትና የሕጉ ድንጋጌ መሠረት የአገልግሎት ካሳ ክፍያና የሰባ ቀን የዓመት እረፍት ክፍያ የመክፈል ኃላፊነት አለበት።

በሌላ በኩል፣ ተጠሪው የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 236 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ከአመልካች የሚጠይቀው ዕዳ እንዳለ፤ ለክሱ ባቀረበው መልስ ገልጿል።

ከተጠሪው ከአመልካች እፈልጋለሁ ብሎ የጠየቀው ዕዳ ውስጥ አመልካች ብር 13,171.69 /አስራ ሶስት ሺ አንድ መቶ ሰባ አንድ ብር ከስልሣ ዘጠኝ ሣንቲም/ ብድርና አርባ ብር ዋጋ ያለው መጽሐፍ በአጠቃላይ 13,211.69 /አስራ ሶስት ሺ ሁለት መቶ አስራ አንድ ብር ከስልሣ ዘጠኝ ሣንቲም/ እንዳለበት በማመን ተከራክሯል። ተጠሪው ከዚህ በተጨማሪ ከአመልካቹ 4079.62 /አራት ሺ ሰባዘጠኝ ብር ከስልሣ ሁለት ሣንቲም/ ዕዳ እንዲቻቻልለት የጠየቀ ቢሆንም ይህንን አመልካቹ አልተቀበለውም። የሥር ፍርድ ቤትም ይኸ ገንዘብ በበቂ ማስረጃ የተረጋገጠ ዕዳ ለመሆኑ ግልፅ ውሳኔ አልሰጠበትም። ስለሆነም በዚህ ጉዳይ አመልካች ለተጠሪው መክፈል ከሚገባው የአገልግሎት ካሳና የሰባ ቀን ዓመት እረፍት ክፍያ በሕጋዊ መንገድ ሊቻቻልበት የሚችሉ ብር 13,211.69 /አስራ ሶስት ሺ ሁለት መቶ ብር ከስልሣ ዘጠኝ ሣንቲም/ ብቻ ነው።

የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 236 ንዑስ አንቀጽ 2 በተደነገገው መሠረት በመጀመሪያ አመልካች በክሱ ከጠቀሟቸው ክፍያዎች ውስጥ ተጠሪው ሊከፍለው የሚገባውን የገንዘብ መጠን በመወሰን ከዚያ በማስከተል ደግሞ በተጠሪው በኩል ከቀረበው የመቻቻል ጥያቄና ከአመልካች የሚፈለግ ዕዳ የትኞቹ ማስረጃ የቀረበባቸውና መቻቻል እንደሚገባቸው መወሰን ነበረበት። የሥር ፍርድ ቤት በዚህ መንገድ ሳይሆን በጥቅሉ አመልካች እዳውን ስላላወራረደ ያቀረበው የሥራ አገልግሎት ክፍያና ሌሎች የጥቅማጥቅም ጥያቄዎች ተቀባይነት የለውም በማለት የሰጠው ውሳኔ የአመልካቹ ፍትህ የማግኘት መብት የሚያጣብብ፤ ክርክሮችን ያለ ብዙ ወጭ በቀረቡበት መንገድ በአጭር ጊዜ ውስጥ አጣርቶ ለመወሰን ታስቦ የተደነገገውን የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 236 ድንጋጌዎችን ያልተከተለ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ፍርድ ሰጥተናል።